

עולתה".

אף כאן גבי פדיון הבן יורשין חייבין,

ומתו. (12)

שהחיינו כשפודים בן שמת, ראה שם ובברכת שמואל קידושין סימן יח העיר על זה, הרי הא דבמת בנו אחר שלשים חייב לפדותו, אין הביאור דכעת איכא עליו המצוה דפדיון בכור, אלא שנשאר עליו חוב המצוה לכהן וחל שעבוד נכסים, ואינו אלא כפורע חוב לכהן, ומה שייך בזה ברכת שהחיינו. ולשיטת הברכת שמואל ניחא יותר דברי הגמרא, כי עיקר הנידון הוא אם חל שעבוד נכסים, אך למה דמוכח מהתוספות לא כן, אלא שאף את המצוה מקיים עכשיו, בזה יש לתמוה כפי שנתבאר].

ב. הקשה בשפת אמת על רש"י: הרי מה ששינוי שיביאו יורשים עולתה ואפילו שלא הפרישתה מחיים, היינו דוקא למאן דאמר שעבודא דאורייתא, אבל למאן דאמר שעבודא לאו דאורייתא הרי המשנה מתפרשת שם באופן שהפרישתו מחיים, וכמבואר בקידושין יג ב! ועוד קשה: מה דמיון עולת ראייה לעולת יולדת, דהתם חייבה התורה להביא קרבן, אבל הכא עיקר המצוה היא שלא ליראות ריקם, וזה הרי כבר עבר, ואף שיש לו תשלומין כל החג, מכל מקום לאו חיוב דנכסים שייך בזה כמו ביולדת!?

והרמב"ם כתב: המפריש עולת ראייתו ומת, היורשין חייבין להביאה, ומשמע דוקא אם כבר הפרש, והלחם משנה תמה עליו, שהרי גבי יולדת סובר הרמב"ם שהיורשים מביאים אפילו בלי הפרשה, ולמה גבי עולת ראייה צריך הפרשה, ולפי מה שנתבאר אתי שפיר.

אלא שהסוגיא כאן צריכה ביאור, והלחם משנה הניח זה בצ"ע. ולענ"ד נראה, שהרמב"ם אינו גורס "מה להלן", רק סתם "ולא יראו פני ריקם", וכוננת הגמרא היא, שכמו בעולת ראייה, שעיקר המצוה היא להביאו בשעת ראיית פנים,

פלוגי עלי ומת הנודר, יתנו היורשים, אף הכא גבי בכור, היכא דמת לאחר שלשים יורשין חייבין ליתן. ובפשוטו הדברים מתמיהים מאד, שהרי אין אנו דנים כאן אם יורשי האב חייבין, אלא הנידון הוא אם האב עצמו חייב לפדות בנו שמת. אך ראה המשך הסוגיא ובהערות שם.

ב. בפשוטו נראה לפי פירוש רש"י, ממה שהצרכנו ללימוד מיוחד גבי ערכין שהוא חייב ליתן אף שמת הנערך [וכן מדמיון פדיון הבן לערכין], שגדר ערכין אינו חיוב בעלמא לשלם כפי מה שקבעה התורה את ערך הנערך, אלא הוא כאילו מקדישו וחייב לפדותו, וכאשר הובא גדר זה בברכת כהן בתחילת מסכת ערכין בשם השלטי גבורים ועוד, ראה שם. וכגדר זה יש ללמוד גם מהמבואר בערכין יד ב שהצרכנו ללמוד היקש ערכין לשדה מקנה שאינו מוסיף חומש, ובשפת אמת שם נתקשה בזה מהיכי תיתי יוסיף חומש, ולפי השלטי גבורים מבואר היטב.

12. נתבאר על פי לשון רש"י.

א. לפי פשט לשון הגמרא צריך ביאור, כי הרי אין אנו דנים אם יורשים חייבין, אלא אנו דנים אם מות הבכור פוטרת מן התשלום, ונידון זה אינו שייך ליוורשים, שהרי אף כשהחייב — הוא האב — קיים אנו דנים לפוטרו, משום שמת הבן. ורש"י תיקן קצת, שכתב: אף כאן יורשים חייבים לאחר מיתת האב והבן דהו מחוייבים ומתו, ומיהו צריך ביאור: זו מנין לנו שאף כשמת הבן נשאר החיוב. גם לשון רש"י "דהו מחוייבים ומתו" צריך ביאור, כיון שאין זה הענין הנידון. וראה עוד בהערה לעיל בשם רבינו גרשום, וכל זה צריך תלמוד.

[ו בתוספות מט א נסתפקו אם מברכים